

פאר הפסח

הלכות ערב פסח שחל בשבת
ליל הסדר כהלכתו

מזן הראש"ל רבינו יצחק יוסף שליט"א

הרב הראשי לישראל
נשיא מועצת הרבנות הראשית לישראל
מחה"ס "ילקוט יוסף"

מבית עלון "אור יצחק"
מופץ ללא עלות

הרה"ג רבי יניב עזיז שליט"א

ראש מוסדות "אור יצחק" - ב"ב
תלמידו המובהק של מזן הראש"ל רבינו יצחק יוסף שליט"א



יעקב כהן

החברת יו"ל ב"ה ע"י
מוסדות התורה
אור יצחק

בנשיאות מרן הראש"ל רבינו יצחק יוסף שליט"א
בראשות הרב יניב עזיז שליט"א



כתובת בית המדרש: רחוב ז'יבוטנסקי 186 בני ברק
מיקום התפוצה הראשית: רחוב יחזקאל 5 בני ברק
(קומה תת קרקעית)
יצירת קשר (ומינויים חנים):

34567831w@gmail.com



הפעילות

ישיבה גדולה - ברכת שמואל
כולל אברכים - נזר משה
עלונים תורניים בתפוצה ארצית
מכירת וחלוקת ספרי קודש
שיעורים והרצאות ברחבי הארץ
חסד לבני תורה
קירוב לבבות
ייעוץ והכוונה
מענה לשאלות בהלכה



◀ לתרומות למוסדות "אור יצחק" חייג:
0527149145

◀ שאל את הרב, שאלות בהלכה את
הרב יניב עזיז ניתן לשלוח באימייל:
www050411@gmail.com

◀ לקניית ספרים במוסדות (ספרי מרן
הרב יצחק יוסף, ספרי מו"ר הרב יניב
עזיז) חייג: 0527149145

פינת ההלכה

מדרן הראש"ל הגאון הגדול רבינו יצחק יוסף שליט"א
הרב הראשי לישראל ונשיא מועצת הרבנות הראשית לישראל
מחה"ס "ילקוט יוסף" ועוד

בענין ברכת האילנות

שאפשר גם בלעדיהם, וזה כדי ליהנות בהם בני אדם. ולכן אנחנו לא מברכים על ירקות וכדו' שהם הכרחיים קצת לבני אדם שאנשים רגילים לאכול את זה.

ומברכים פעם אחת בשנה, אמנם דעת הראבי"ה - שמברכים כמה פעמים בשנה, ומסתבר שרואה את האילנות שמלבליים כל פעם אילנות אחרות. אבל המרדכי, הגהות מימוניות, ספר הפרנס ועוד ראשונים כותבים מפורש, שאין מברכים אלא פעם אחת בשנה, שהוא סוף אדר, חודש ניסן, תחילת חודש אייר, וכך ההלכה.

בזהר הקדוש פרשת בלק מבואר, שכאשר אדם מברך ברכת האילנות הוא עושה חסד גדול עם הנשמות המגולגלות באילנות ומחזירן לשורשן העליון. ושם הזוהר מרבה לדבר על נשמות שלא זכו להיכנס לגן עדן, ועל ידי הברכה מתקנים אותם, ולכן יש להזדרז לברך ברכת

שאלה: כידוע שמברכים בחדש ניסן ברכת האילנות, שואלים, האם יש להקפיד לברך דוקא בראש חודש ניסן, והאם צריך להקפיד לברך על אילנות שמחוץ לעיר או שאפשר גם לברך על אילנות שבתוך העיר, ומה דין הנשים האם חייבות או לא ?

תשובה: בגמ' ברכות (מג:) אמרו שם, היוצא ביומי ניסן ורואה אילנות שמוציאים פרחים מברך בא"י אלוקינו מלך העולם שלא חיסר בעולמו כלום וברא בו בריות טובות ואילנות טובות ליהנות בהם בני אדם. וכך הלשון גם כן ברמב"ם, וכן פסקו הטור והשולחן ערוך (סימן רכו). כתב הרא"ה תיקנו חכמים ברכה זו לפי שבא מזמן לזמן באופן מחודש, שאדם רואה עצים יבשים שהקב"ה הפריחם במשך החורף. וכן ברא בעולמו אפילו דברים שאין בהם הכרחיות לחיי אדם כמו פרי האילנות

האילנות שזה מציל את הנשמות שלא זכו להיכנס לגן עדן, כמו שידוע "זריזים מקדימים למצוות". גם אדם שמברך על פירות ומאכלים בכוונה, הוא מברר את ניצוצות הקדושה שנפלו מהקליפות ומתקן אותם ומחזיר אותם למקומם. מרן האבא זצוק"ל סיפר פעם אחת משיעוריו על הגאון רבי יעקב ענתבי - היה רבה של דמשק - צדיק יסוד עולם ומקובל גדול, והיה מכוין בכל הברכות על פי הסוד, פעם אחת הלכו לגינה אחת בחודש ניסן ובירכו ברכת האילנות, וכשבאו לשנה אחרת לא נתנו להם להיכנס לברך, שאלהו למה אתה לא נותן לנו להיכנס, השיב להם השומר, שנה שעברה אחרי שבאתם פה ובירכתם כל העצים כולם נבלו והתייבשו, שכל ניצוצות הקדושה נמשכו על ידי הברכה והעצים התייבשו, תראו מה היה הכח של ברכת האילנות.

אמרנו שזריזים מקדימים למצוות ומברכים מיד בראש חדש ניסן, ומה טוב לברך ברוב עם שיצטרפו לפחות עשרה אנשים ויעשו כולם אגודה אחת בכנסיה לשם שמים לברך ברכת האילנות בכוונה הראויה. ואם אין לו מנין לכל הפחות יברך בשלשה או בשנים שלא יהיה אחד בלבד.

טוב שאחד יברך את הברכה בקול רם מטעם של ברוב עם הדרת מלך, בגמ' (ברכות נג.) מבואר, שבאופן כזה אחד מברך ומוציא את הרבים ידי חובה, ובזה מקימים ברוב עם הדרת מלך. בשולחן ערוך (סימן רצח סעיף יד), בדין ברכת בורא מאורי האש מבואר, שאחד מברך וכולם יוצאים ידי חובה. וכך כותב הגאון מוילנא (סימן רכו), שעדיף שאחד מברך וכולם יוצאים ידי חובה. אולם במקומות שלא הכל בקיאים לכוון להוציא ידי חובה ולכוון לצאת ידי חובה, ככל דין של שומע כעונה, מקומות כאלו השליח ציבור מברך בקול רם וכל הציבור אומרים אחריו מילה במילה בלחש, וכמו

שאנו נוהגים בליל יום הכיפורים, שליח ציבור אומר בקול רם ברכת שהחיינו וכל הציבור אומר איתו יחד מילה במילה בלחש. כך כותב המגן אברהם (סימן תריט). וכן מרן החיד"א בברכי יוסף (סימן רצה) בדיני ברכת ההבדלה, והוסיף שם, שאין בזה ברכה שאינה צריכה, שכל אחד רוצה לברך בעצמו ואתה לא יכול להכריח אותו לצאת ידי חובה מהשליח ציבור. וכך כותב בספר שלמי ציבור למהרי"ט אלגאזי, וכן הפתח הדביר ועוד כמה אחרונים. ולכן אם רואה על הציבור שלא כולם בקיאים לכוון וגם השליח ציבור לא יודע לכוון, הוא יברך בקול רם וכל אחד יברך בלחש, אבל אם הציבור יודע לכוון וכן השליח ציבור יודע לכוון, ברוב עם הדרת מלך, הוא יברך ויצאו ידי חובה בשמיעה.

מותר לברך ברכת האילנות בשבת וביום טוב, ואין לחוש ולגזור פן ישכח ויתלוש מפרחי האילנות בשבת, משום שאין לנו כח לגזור גזירות מדעתנו, כך כותב הרא"ש פרק שני מס' שבת, שמיום חתימת התלמוד אין שום כח לאף חכם אפילו כגודל ארזים גובהו לגזור גזירות מדעתנו, ולכן אנו לא גוזרים שמא ישכח ויתלוש פרחי האילנות, שהרי אין נוגע באילן רק רואה את האילנות ומברך.

צריך לבדוק שנמצאים באילנות כמה פרחים, שאם נפלו כל הפרחים אי אפשר לברך.

לכתחילה אם יכול אדם לברך את הברכה הזו בימות החול אין הכי נמי, אבל אם יש חשש שהציבור יפסיד את הברכה שהם מתאספים כולם בשבת ראש חודש והולכים אחרי התפילה לברך ברכת האילנות, ואם לא חלק מהם בכלל לא יברכו ויפסידו את הברכה, למה יעשה חומרא כזו לחוש לדעת המקובלים שלא לברך בשבת ויפסיד מהאנשים את הברכה. או שאפילו שכחו לברך בשבת

ראש חודש והגיע יום טוב של פסח וציבור גדול יש, יזכה אותם ויברכו ברכת האילנות בשבת. אמנם המקובלים חששו בזה משום בורר. אבל כבר האריכו בזה האחרונים מובא בספר יחווה דעת, ובחזון עובדיה, שזה רק לפי הקבלה אבל לפי הפשט אנחנו לא חוששים לדברים האלו, יש לנו כלל גדול שנחלקו המקובלים והפשטנים הלכה כמו הפשטנים אלא אם כן יש זוהר מפורש וכאן אין זוהר. כך כותב רבי אליהו מזרחי - הרא"ם - לפני חמש מאות ארבעים שנה. וכך כותב הרדב"ז - לפני למעלה מחמש מאות שנה, שזה עיקר התורה שלנו שניתנה לרוב העם, ורק לשרידים אשר ה' קורא שכל מעשיהם על פי הקבלה שיעשו על פי הקבלה, אבל רוב העם היושב בציון, האברכים, בחורי ישיבות, בעלי בתים לא עושים כמו הקבלה בכל הדברים, לכן גם בדבר הזה לא צריך לחוש לקבלה. וכן כתב מהר"י אלגאזי בספרו שלמי ציבור. כותב החתם סופר, מי שמערבב פשט וקבלה הוא עובר על לא תזרע שדך כלאים.

גם הנשים תברכנה ברכת האילנות, שברכה זו לא נחשבת כמצוה שהזמן גרמא, למרות שעושים את זה בחודש ניסן, ומה שנקבע חודש ניסן לא בגלל שזה הזמן של המצוה אל המציאות שהאילנות פורחים בניסן, לכן זה לא בכלל מצות עשה שהזמן גרמא. כך כותב בספר טורי אבן.

טוב לברך על אילנות שנוטעים בגינות ופרדסים מחוץ לעיר אבל זה לא מעכב, אם קשה לו לצאת מחוץ לעיר או שום טירדא או חולשה וכל שכן חשש ביטול תורה, יכול לברך ברכת האילנות גם על אילנות שנמצאים בחצרות שבתוך העיר.

הרואה אילנות מלבליים בחצר של חברו יכול לעמוד ליד הגדר ולברך אפילו שלא נכנס לחצר, כל שרואה את האילנות עם

פריחתם יכול לברך. אם חברו נותן לו רשות להיכנס לחצר עדיף שיכנס לחצר ויברך סמוך לאילנות אבל זה לא מעכב.

צריך לדעת שאין מברכים ברכת האילנות אלא על אילנות של מאכל שיש להם פרחים, אבל על אילני סרק שלא מוציאים פירות אין לברך. ומי שטעה ובירך ברכת האילנות על אילני סרק יצא ידי חובה בדיעבד ולא יכול לברך על אילנות של מאכל.

אילני סרק שעושים פירות שראויים לאכילה, כגון, אילנות שמוציאים דבר שבפנים יש צנוברים שראוי לאכילה אבל האילן הוא אילן סרק, יש בזה מח', יש אומרים - שלא שייך להגיד עליהם ליהנות בהם בני אדם. וכן אילנות של ורדים שראויים למרקחת ויש להם קצת ריח טוב, יש אומרים - שאי אפשר לברך עליהם ברכת האילנות. ויש חולקים עליהם. לכתחילה יש להימנע מלברך עליהם ואם אין לו אילנות אחרות ומפחד שאולי יפסיד את המצוה אין הכי נמי יכול לברך.

אילן של לימון שיש עליו פרחים, אפשר לברך עליו ברכת האילנות, אפילו שהלימון לא עשוי לאכילה בפני עצמו, כיון שראוי לאכלו על ידי שימתק אותו עם סוכר או ישים אותו על הסלט וכדו' לכן לכתחילה אפשר לברך עליו ברכת האילנות.

אפשר לברך ברכת האילנות כשיש שם אילנות ממין אחד, ולא צריך שיהיה שתי מינים, מכל מקום המברך על מיני אילנות הרבה הרי זה משובח. וכן אם מוצא רק אילן אחד של מאכל, יכול לסמוך על הפוסקים המקילים בזה, ויכול לברך ברכת האילנות על אילן אחד, וכל זה שלא מוצא אבל לכתחילה עדיף לחפש מקום שיש שמה לפחות שתי אילנות של מאכל.

האילנות ליהנות בהם בני אדם, שהרי קיומם נגד רצון הבורא ואיך ישבח את הקב"ה ויברך אותו על דבר שנעשה נגד רצון הבורא יתברך. יש חולקים וסוברים שהברכה היא על כללות הבריאה ויכול לברך על אילנות מורכבים. להלכה - אם אין אילנות אחרים רק אילנות מורכבים אין למחות בידו, מכל מקום הבא לשאול מורים לו שלא יברך, שספק ברכות להקל.

ילד קטן שיהיה בר מצוה במהלך חודש ניסן ימתין ויברך רק שיהיה בר חיובא, אפילו אם יגדל בתחילת חודש אייר ויודע שימצא אילנות מלבליים, ימתין ויברך שיגדל. אבל אם כשיגדל יהיה אמצע חודש אייר באופן שלא יהיה אילנות מלבליים, יברך לפני כן בחודש ניסן אפילו שאינו בר חיובא רק מדין חינוך.

אילנות שמורכבים מין כשאינו מינו, יש אומרים - אי אפשר לברך עליהם ברכת



ד"ר תענית בכורות השנה - ערב פסח שחל בשבת



כיון שהשנה ערב פסח חל בשבת, מעיקר הדין אין חיוב לבכורות להתענות, אך אם יכולים ללכת שמוע סיום מסכת עדיף יותר שיעשו כן ויצאו י"ח כל הדעות. ולפי זה, המנהג שאב נוהג להתענות עבור בנו שהוא בכור אך לא הגיע לגיל בר מצוה, השנה אינו חייב לנהוג כן, כי אין חיוב גמור השנה לבכורות להתענות. וכן בנות בכורות שנוהגות להתענות כל שנה ערב פסח, או שנוהגות להיות נוכחים בסיום מסכת, השנה פטורות מתענית בכורות.

ביאורים ומקורות

תלמידיה דר' יעקב בן קודשיי הווה. אלא בגין דהווה בכור. [כאן מבינה הגמ' כי רבי שלא אכל חמץ ומצה כיון שהיה בכור] אמר רב מנא רב יונה אבא הווה בכור והווה אכיל. אמר רב תנחומא לא מן הדא אלא מן הדא ר' אסטניסט הווה כד אכיל ביממא לא הוה אכיל ברמשא, ולמה לא הוה אכיל הכא ביממא כדי שיכנס לשבת כשהוא תאב. [ומסקנת רבי תנחומא כי רבי לא אכל כיון שהיה אסטניסט, ואם היה אוכל לא היה יכול לאכול את המצה בחג בתאבון, ועוד רואים כי ר' יונה היה בכור והיה אוכל בערב פסח].

ועל פי הירושלמי הזה הבינו הראבי"ה (ס"ס תקכה) והמרדכי, שאין חיוב כל שנה בערב פסח לבכורות להתענות, ומנגד רוב הראשונים כן פסקו את מסכת סופרים להלכה. ויש אף שגרסו בירושלמי אחרת כן דעת הרמב"ן (במלחמות ספ"ג דפסחים) והר"ן שם.

הנה עצם דין תענית בכורות בכל שנה, מקורו הוא במסכת סופרים (פרק אחד ועשרים, משנה ג'), וכך נאמר שם, לפיכך אין אומרים תחנונים כל ימי ניסן, ואין מתענין עד שיעבור ניסן, אלא הבכורות שמתענין בערב הפסח, והצנועין בשביל המצה כדי שיכנסו ליל הסדר תאבים למצה.

אך מנגד מצינו בירושלמי שמשמע כי אין חיוב מעיקר הדין לבכורות להתענות, וכך מבואר בירושלמי מסכת פסחים פרק י' וז"ל: א"ר לוי האוכל מצה בערב הפסח כבא על ארוסתו בבית חמיו, [כשם שהנושא אשה מברך עליה שבע ברכות כן לפני אכילת המצה יש לברך שבע ברכות עד שאוכל את המצה] והבא על ארוסתו בבית חמיו לוקה [מכת מרדות]. תני ר' יהודה בן בתירא אומר בין חמץ בין מצה אסור. רבי סימון בשם ר' יהושע בן לוי [מספר על] רבי לא היה אוכל לא חמץ ולא מצה, לא מצה מן הדא דר' לוי, ולא חמץ מן הדא דר' יהודה בן בתירא, ורבי תלמיד דר' יהודה בן בתירא הווה. לא

² ערוך מתוך שיעורו של הגר"י עזיז, ע"פ הטוש"ע, ב"י, ילקו"י - (השיעור נמסר בישה"ג, ונערך ע"י התלמידים)

ועוד כתב המרדכי בשם רבינו יחיאל דמה שהבכורות מתענים זה רק מאכילת מצה וחמץ, כלשון הירושלמי, אך מותרין לאכול מיני תרגימא.

והנה הרמב"ם גם לא הביא דין תענית בכורות, ונראה שזה כיון שיש לנו כלל אם יש מחלוקת בין מסכת סופרים לירושלמי פוסקים כמו הירושלמי. ועל כן פסק הרמב"ם כמו הירושלמי ולא הביא את דין תענית בכורות.

ומ"מ מרן בשו"ע (בס' ת"ע) פסק שבכורות מתענים בערב פסח. וז"ל הבכורות מתענים בערב פסח בין בכור מאב בין בכור מאם. ע"כ. אשר מרן פסק כמו רוב הראשונים שיש להתענות בערב פסח.

ובשנה זו שערב פסח חל בשבת יש מחלוקת בראשונים האם כיון שאין צמים בשבת נתבטל דין זה של תענית בכורות לגמרי, או שכן יש לצום, או ביום שישי או ביום חמישי. דעת רוב הראשונים שיש לצום ביום חמישי, [כך דעת הרוקח ס' ער, ומהרי"ל ס' קי, ובשו"ת תרומת הדשן ס' קכו, ובשו"ת מהרי"ו] וכך פסקו גם רוב האחרונים. מנגד דעת המאירי בספרו מגן אבות (ענין כג) שיש לצום ביום שישי, [וכן דעת מהר"ם פרובינצאל (ס' עא). וכן דעת הגהות על ספר המנהגים בשם מהרא"ק, עיין ברכי יוסף (ס' תע סק"ד)].

והדעה השלישית היא דעת האגור (ס' תשעא), בשם אביו שהואיל ונדחה ידחה וא"צ להתענות כלל. וכ"ה הרב המגיד (הל' תענית ה"ה) בהלכות תענית אסתר שחל בשבת שנדחה וא"צ להתענות כלל. וכן דעת הר"י קורבי"ל בעל הסמ"ק, והובא בשו"ת מהרי"ל.

ומרן בשו"ע (בס' ת"ע) כתב, אם חל ערב פסח בשבת יש אומרים שמתענים הבכורות ביום ה', ויש אומרים שאינם מתענים כלל.

וכתב הרמ"א (שם), דיש לנהוג כסברא הראשונה. ונוהגין כשהאב בכור האם מתענה תחת בנה הבכור כשעדיין קטן. ואם אין האב בכור הוא מתענה בעד בנו עד שיגדל. מבואר במרן שני דעות, דעה לצום ביום חמישי ודעה לא לצום כלל, את הדעה לצום ביום שיש מרן לא הביא כלל.

והנה, כידוע נקטינן בדעת מרן דכשכותב י"א וי"א, הלכה כיש בתרא, וע"ע בעין יצחק (כללי מרן השו"ע).

וכפי המבואר נראה שמרן עזב את רוב הראשונים ופסק שאין חיוב לצום, כיון שהרמב"ם לא הביא כלל את הדין לצום בשנה רגילה תענית בכורות, וא"כ ק"ו בערב פסח שחל בשבת אין צורך להתענות, כיון שכל חיוב התענית בכל שנה הוא בגדר מנהג, ובאופן שחל בשבת אין צורך להתענות כלל. וזה מדויק מלשון הבית יוסף שסיים: הואיל ונדחה ידחה, מאחר שאינו אלא מנהג עכ"ל.

לסיכום: כיון שעצם דין תענית בכורות בעלמא אינו אלא מנהג בלבד, על כן השנה שחל ערב פסח ביום שבת, אינו נוהג דין תענית בכורות מעיקר הדין, ומי שיכול להחמיר על עצמו ולשמוע סיום מסכת תבוא עליו ברכה.

ולפ"ז כן הדין באב שנוהג להתענות על בנו הקטן, השנה יכול להקל, כיון שאין חיוב מעיקר הדין על הבן שהוא בכור להתענות.

וכן נשים שהם בכורות שנהגו להתענות, השנה כיון שחל התענית בשבת אינן חיבות להתענות, ואף פטורות מללכת לשמוע סיום מסכת. מ"מ מי שיכול לבוא לשמוע סיום מסכת תבוא עליו הברכה.



3 דין שרפת חמץ השנה



השנה שחל ערב פסח בשבת, לא ניתן לשרוף את החמץ בזמן, ועל כן אין חובה לשרוף את החמץ ביום שישי, ואפשר לשורפו גם בליל שישי (כלומר מיד לאחר בדיקת חמץ). ויש לדעת, כי בכל שנה שרפת חמץ אינה מהדין, אלא בגדר של חומרא (עי' בביאורים), ועל כן צריך להזהר שחומרא זו לא תבוא על חשבון של בין אדם לחבירו. ובפרט השנה כי אין לנו שרפת חמץ בזמנו. על כן מי שיכול לשרוף את החמץ ביום שישי באופן שלא יגרום צער לתושבי השכונה, (ע"י העשן שמזיק לזקנים ולחולים), טוב שיעשה כן. אך אם הדבר גורם צער לתושבים, הרי זה מצוה שיש בה עבירה, וטוב יותר שיבער את החמץ ע"י שיפורר אותו וישליך לבית הכסא (ויוריד את המים), ובכך יצא ידי חובה. וצריך לדעת כי כיון שפסח חל במוצאי שבת עיקר זמן ביעור חמץ הוא ביום שבת בבוקר, ויש לעיין השעה המדוייקת בלוח שנה. וכתבו כמה מרבתינו הראשונים, שיעשה גם ביעור חמץ ביום שישי וגם בשבת בבוקר, ועל כן מי שרוצה לאכול חמץ במשך השבת בלילה ובבוקר מוקדם, טוב שיעשה פעמיים ביעור חמץ, אחת ביום שישי בבוקר עד חצות היום, והשנייה היא העיקרית בשבת בבוקר לאחר שגמר לאכול יבער את החמץ שנשאר, ע"י שישליך לבית הכסא בזמן הביעור (יש לעיין בלוח שנה), ואח"כ יקרא את נוסח ביטול חמץ.

ביאורים ומקורות

(הובא ברא"ש פסחים פב ס' ג') שהלכה כרבים, וכן פסק' הרמב"ם שאין הלכה כר' יהודה, וז"ל כיצד ביעור חמץ שורפו או מפוררו וזורה לרוח או זורקו לים וכו'. והבית יוסף מביין שכן דעת הרי"ף וכ"כ הרז"ה בספר המאור הגדול, וכ"כ בעל המאורות בדעת הרי"ף וכן הבין המאירי בעדת הרי"ף וכן כתב רבינו דוד בונפיד

הנה צריך לדעת כי עצם דין שרפת חמץ אינו מעיקר הדין, שהרי משנה מפורשת מסכת פסחים (דף כא.) כיצד ביעור חמץ, ר' יהודה אומר אין ביעור חמץ אלא שריפה, וחכמים אומרים אף מפרר וזורה לרוח, או מטיל לים. והלכה כחכמים, כך פסקו הגאונים (ת' רב נורניא א"ח ס' קכב), והעיטור (ד, קכא) רבינו יונה

³ ערוך מתוך שיעורו של הגר"י עזיז, ע"פ הטוש"ע, ב"י, ילקו"י - (השיעור נמסר בישה"ג, ונערך ע"י התלמידים)

(פסחים כו:) שכל הגאונים פסקו כחמים, וכך קי"ל יחיד ורבים הלכה כרבים.

אומנם לא אחד שדעת רש"י במחזור (פסח ס' כ'), ובס' אורה (ח"ב ס' יז') כר' יהודה וכן כתב בשיבולי הלקט וכ"כ התוס' פסחים (כז) וכ"פ הסמ"ג ובס' הנייר (פסח ו') ובאגודה (פסחים פא) וכ"פ הרוקח והמנהיג.

אומנם להלכה קי"ל יחיד ורבים הלכה כרבים, ובפרט שכך פסק מרן בשו"ע (סי' תמה), כיצד ביעור חמץ שורפו, או פורר וזורה לרוח, או זורקו לים, וכן פסקו האחרונים שהעיקר להלכה שאין חיוב לשרף אלא הלכה כחכמים.

אמנם מנהג ישראל קדושים מדורי דורות לשרוף, מפני כמה טעמים, ראשית, אע"פ שהלכה כחכמים שאין חיוב לשרף מ"מ כתב הרא"ש (פ"ב דפסחים ס' ג'), ומ"מ ראוי להחמיר ולשורפו, כי שרפה חמורה יותר. וכן משמע מהרמב"ם שבתחילה כתב לשון שורפו, ואח"כ כתב מפורר וזורה לרוח, משמע שמהידור טוב לשרוף, וכך הבין הב"ח (ס' תמ"ה), שודאי לחכמים שריפה עדיף אלא דאף מפורר הוי ביעור ויוצא בזה י"ח, וכן הגר"א הבין כך, וכן כתב הפרי מגדים, (ס"ק ז') שהשו"ע פסק כחכמים, ואפשר שמצוה מהמובחר בשריפה, ואם א"א מפורר. ע"ש.

ועוד, דבפרט שע"פ הקבלה יש ענין גדול דווקא בשרפה, וכך כתב הכף החיים (ס' תמה) שע"פ הסוד יש ענין בשרפה דווקא, הואיל וחמץ הוא רמז לסט"א לכן יש לבערו בשרפה. ע"ש, וכן עיין למ"ש ב'ברית הלוי' (פק' טו למהר"ש אלקבץ).

ומ"מ כיון שעל פי ההלכה אין חיוב לשרוף וכל השרפה זה למצוה מן המובחר א"כ אין שום היתר בעולם לגרום צער לבריות בשרפה, ולעבור על איסור "ואהבת לרעך כמוך", והעושים כן אוי להם שמקלקלים יותר ממה שמתקנים, ועתידים ליתן את הדין, שעונות של בן אדם לחבירו אין יום כיפורים מכפר כידוע.

ונראה כי הפתרון לכך שאם רוצה להדר ולשרף את החמץ לקיים את המנהג וגם לא לגרום צער לבריות, יקח רק את עשרה הפתיתים שעשה בהם את הבדיקת חמץ, וישרפם בתוך קופסת שימורים ליד פתח ביתו בחצר וכדו', או בפח שהעירייה מקצה לשרפה, אך אם הפח עומד במקום שמזיק לבריות לא יניח שם כי מקיים מצוה בעברה, ולא יעשה מדורה גדולה ולא יזיק לאיש, וכך יוכל לקיים את המצוה לכו"ע. וחלילה לעשות מזה מדורת ל"ג בעומר, ובפרט השנה, שאינו מעיקר הדין כי התאריך המקורי לביעור חל בשבת, שיותר טוב לפרור את החמץ בבית הכסא ויצא ידי חובה, ולא יגרום צער לבריות.

ומה שכתבנו שטוב לבער גם ביום שישי ואח"כ גם יבער בשבת. הנה אין זה מעיקר הדין, כי עדיין החמץ מותר באכילה, בלילה ובבוקר, אלא זו חמרא חשובה שהביא אותה רש"י, והטעם כדי שלא יבוא לידי טעות בשאר שנים, ועל כן כתב מרן בשו"ע (ס' תמד סע ב') טוב לבער בערב שבת קודם חצות, (כדי שלא יבוא לידי טעות בשאר שנים לבער אחר חצות) וביום השבת יבטלנו.



ביצד לקיים סעודת שבת בשבת הגדול הסמוך לפסח



הנה לקיים סעודות שבת, בערב פסח שחל במוצאי שבת, ניתן לקיימם שני דרכים:

א. לאחר בדיקת חמץ בליל שישי (חמישי בלילה) ישמור כמה פיתות מהם יאכל בליל שבת ובשבת בבוקר, ולא ישמור הרבה, ביום שישי בבוקר, יבער את החמץ שלא צריך לשבת, יחד עם עשרה פתיתים שהניח בבדיקה. ולא יקרא את נוסח הביטול ביום שישי, אלא בשבת בבוקר כאשר סיים את האכילה אם נשאר לו עדין חמץ יבער בבית הכסא, או יוציא לאשפה, ואח"כ יקרא את נוסח ביטול חמץ.

ב. מי שחושש להשאר בביתו חמץ בשבת, יעשה באופן כזה, את כל החמץ יבער ביום שישי, ובבוקר בלילה ובבוקר יאכל מצות. באופן שבליילה יכול לאכול מצות ממש, ובבוקר שבת יאכל מצות, או מטוגנות, או מבושלות. אם יכול עדיף שגם בליל שבת יאכל מצות מבושלות או מטוגנות. [ואף שאסור לאכול מצה בערב פסח, כמו שאמרו בירושלמי (פ"ג דפסחים ה"א), בשם רבי לוי, שהאוכל מצה בערב פסח כבא על ארוסתו בבית חמיו, וכך פסק בהרי"ף (סוף פ"ג דפסחים) וכן בפרדס הגדול (ס' קכט) ובמנהיג (ס' מו), הנה בשבולי הלקט (ס' ר"ח) ביאר הענין, שכל מה שאמרו שאסור כבא על ארסתו, הטעם כשם שארוסתו בבית חמיו קודם כניסתה לחופה מברך שבע ברכות, כדאמרינן בריש מסכת כלה, כלה בלא ברכה אסורה לבעלה כנדה, כן האוכל מצה בערב פסח מקדים אכילה לפני שבע ברכות, שתיקנו חז"ל והם, ג' של הקידוש, גפן, מקדש ישראל, שהחיינו, ואח"כ אדמה, ואח"כ על אכילת כרפס, ואח"כ אשר גאלנו, והמוציא, ועל אכילת מצה. וכל זה אמר על מצה שיוצא בו ידי חובה, אך מבושלת או מטוגנת שלא יצא בה ידי חובה לא חל האיסור. כמבואר בריב"ש (ס' תב, דמה) שלא יוצא בה ידי חובה בליל הסדר אינו בכלל האיסור, וכן כתב המג"א (ס' תמא סק"ב) בשם מהרי"ל ועיין בשולחן ערוך הגר"ז (סע' ט), וכן בחיי אדם (כלל קכט ס' ג).]

ביצד יכין את המצות לאכילה בשבת?

טיגון עמוק בשמן, אם יכול להחמיר רצוי שיהיה בו גם ביצה, אך אין זה חובה, וישתדל שיצאו לו כמה מצות שלמות בשביל שיהיה שיעור כזית, וגם יוכל לקיים לחם משנה. בישול בתוך סיר מרק גדול, יזהר שהמרק יהיה פרוה (כגון: מרק ירקות, או מרק עוף פרוה), שאם ירצה לאכול את המצוה עם דגים או עם חלבי יהיה אפשרי, די שהמצות יהיו בתוך המרק על גבי האש דקה אחת, ואז המצות מקבלות טעם מרק, ואז יכול לקיים איתם את סעודת שבת, ויזהר שישארו לו כמה מצות שלמות.

סעודה שלישית צריך לזיז לסיים עד שעה 15:30 (בערך). כדי שיכנס לחג בתאבון. מה יאכל בסעודה שלישית. יש כמה אפשרויות, עדיף מצה מטוגנת, ומצה אחת יוצאי ידי חובה. או עוגיות מצה עשירה, או קציצות מצה עם ביצה מטוגנים. או תמרים או ענבים, או יין שיעור רביעית, או בשר או עוף, ודגים, ואם אינו יכול כל זה יכול לאכול שאר פירות, כגון תפוחים אגסים וכדו'. [הנה אלו שהגו לכתחילה לאכול בסעודה זו פירות, אינו מנהג נכון כ"כ, שהרי השו"ע כתב שלכתחילה יש לאכול בסעודה שלישית פת. ועל כן יותר נכון לאכול מצה מבושלת או מטוגנת, או עוגיות מצה עשירה. כמבואר בריב"ש (ס' תב) שאין איסור לאכול מצה עשירה בשעות אלו, עיין שער הציון (ס' תמד סק"א), ועיין לרמ"א (ס' תעא סע' ב'), וכן מבואר בנודע ביהודה או"ח (ס' כא), דדוקא בפסח נהגו אשכנזים לא לאכול מצה עשירה לחוש לשיטת רש"י אבל בערב פסח אף לרש"י מותר. ועיין לערוה"ש (ס' תמד סק"ה) שכתב שיכולים כל ג' סעודות לעשות במצה מבושלת. ובשו"ת שואל ומשיב קמא (ח"א ס' קעה) שיכולים אשכנזים בסעודה שלישית לאכול מצה עשירה].



סדר ליל הסדר



נקרא ליל הסדר, כי הכול מסודר בתכלית הסדר, ואם אדם לא יקיים את המצוות בלילה לפי הכללים לפי הסדר לא יצא ידי חובה, לדוגמא, אם ישתה את כל ארבע כוסות בבת אחת לא יצא ידי חובת ארבע כוסות. לכן צריך להיות מעודכן בכל עניני הסדר כי חבל לפספס!

לא יערוך את השולחן לפני צאת השבת, כי אסור להכין גם מקודש לקודש. ובודאי שלא יניח את האוכל ליו"ט על גבי הפלטה, בשבת בשביל יו"ט.

~ קדש ~

שצריך לכוון להוציא את הציבור ידי חובה, יאמר המבין בניהם, שראוי שכולם יחזרו אחרי בעל הבית מילה במילה כיוון שזו מצווה חשובה פעם בשנה, וכך יצאו ידי חובה.

השנה יש לעשות קידוש שונה מכל שנה, כיון שהוא חל במוצאי שבת, ועל כן יזהר לעשות כסדר המופיע בסידור, כסדר הזה: יקנה"ז, כלומר, יין – קידוש – נר – הבדלה – זמן שהחיינו.

לאחר כל הברכות ישבו וישתו את היין בהסבה על צד שמאל, ואם לא היסבו חייבים לשתות שוב בהסיבה. לכתחילה אף הנשים צריכות

בעל הבית חייב לכוון בשעת הקידוש שהוא מחשיב שגם הקהל מברך (כביכול) את ברכת הקידוש (ומכוון להוציא אותם ידי חובה).

וכן יש לכוון שאת כוס הקידוש הוא כוס ראשון מארבע כוסות.

כל בני הבית יחזיקו בידם את גביע היין, ואין חיוב לשתות דוקא יין, ויוצאים ידי חובה גם במיץ ענבים (אמיתי), אך לא במשקאות אחרים, ומי ששותה יין ואח"כ אינו מקיים את הסדר כהלכה, אלא מריץ את הסדר הרי זה יצא שכרו בהפסדו.

אם בעל הבית הוא אדם שאינו יודע לברך כהוגן, כגון שבולע מילים, או שאינו יודע

לשתות בהסבה, בדיעבד אם לא שתו הנשים בהסבה אינם צריכים לחזור ולשתות.

צורת ההסיבה היא על צד שמאל ואם היסב בצד ימין לא יצא ידי חובה, ומומלץ שייקח איזה כרית ויניחנו מצד שמאל וכך יסב. בדיעבד עם הסב על שמאל כאשר נשען על חבירו (אחרי שהחבר שתה) יצא. ומי שמסב ונגרם לו צער גדול כגון זקן או חולה, פטור מהסבה, אך יראה עצמו מעט כאילו מסב.

כמות שתית היין לכל כוס: מעיקר הדין הוא שמונים ואחד גרם, ויש מחמירים יותר, אך מנהגנו 81 גרם.

מי שחושש שיישפך לו היין על בגדו ועל כן אינו מסב, מפסיד את המצווה של הסבה. והפתרון לכך, שלא ימלא את כל הכוס עד שיישפך לחוץ, ואחר שגמר את הברכה ישתה מעט ללא הסבה, ואחר כך ישתה רביעית בהסבה, ואז יוכל לקיים את המצווה כהלכה.

מי ששותה את היין מעט מעט, בדיעבד יצא ידי חובה, ולכתחילה צריך לשתות רביעית בבת אחת. ואם עשה הרבה הפסק (בשיעור זמן של

"עד עדי אכילת פרס") לא יצא ידי חובה אפילו בדיעבד. [וז"ל מרן השו"ע (ס' תריב סע' י')] שתה מעט וחזר ושתה אם יש מתחילת שתיה ראשונה ועד סוף שתיה אחרונה כדי שתית רביעית מצטרפים לכשיעור, ואם לאוי אין מצטרפים, ויש אומרים ששיעור שתיה כשיעור אכילת פרס. ע"כ והלכה כסתם דברי השו"ע ולא כהיש אומרים), ועל כן יש להזהר שאל יעשה הפסק הרבה.

גם בליל הסדר יש ענין ע"פ הקבלה למזוג ביין ג' טיפין של מים (עיין בספר רב פעלים ח"ב ס' מה).

ציבור שרעבים ויש חשש שיקראו את ההגדה במהירות, ראוי שיאכלו מעט איזה תבשיל מיד אחר הקידוש בכדי שלא ירוצו בהגדה שזה עיקר הסדר. ויאכלו ביצים קשות, או אורז בלבד, ואח"כ יברכו אחרונה (נפשות). ואז ימשיך בליל הסדר בנחת וברוגע, ויעשה את הסדר כהלכתו. [וכך נהג מרן הגר"ע יוסף זצל] וכאשר יאכל את הדברים האלו יאמר שאוכל "זכר לקרבן חגיגה".

~ ורחץ ~

יש להזהיר את הנוטלים שאין לברך על הנטילה הזאת. וצורת הנטילה כמו נטילת ידים לסעודה בכלי, וראוי ונכון שהנטילה תתבצע ג' פעמים על כל יד ויד.

צריך ליטול ידים כדין אכילת דבר שטיבולו במשקה שחייב נטילה, ואף ע"פ שלא אוכל כזית, מחמירים, כדי שישאלו הילדים מדוע נוטלים ידיים, כיון שצריך להטביל את הכרפס במי מלח, ולנוהגים להטביל את הכרפס במי לימון, יניחו בלימון מעט מים.

~ כרפס ~

טעה ואכל כזית, ובירך בורא נפשות, אע"פ לא יברך על המרור אדמה.

עוד יש לעורר את העם, שכאשר יברכו על הכרפס יש לכוון גם על החסה שיאכלו בהמשך בלי ברכה.

והדרשנים אמרו, כרפס אותיות = כַּלּ לַאשׁוֹן פֶּה סָגוּר. כלומר, בפסח ישתדל לאכול כמה שפחות דברים מפוקפקים מחמץ.

מטבילים את הכרפס במי מלח או חומץ, והרוצים להטביל במיץ לימון, יניחו בתוכו מעט מים.

ונתנו רמז לאכילת כרפס, שאותיות כרפס זה "ס פרך" - ס' שישים פרך, לרמז שישים ריבו עבדו בפרך במצרים.

ויש להזהיר את האוכלים שאין לאכול כזית אלא מעט בלבד, שאם יאכל כזית יהיה חייב בברכה אחרונה, ויש בעיה לברך ברכה אחרונה.

~ יחץ ~

הגדול שיעשה בצורת ו', ואותו יניח לאפיקומן, והקטן בצורת דלת. ואותו יניח בין שני המצות השלמות. והוא ע"פ הקבלה, ואין זה חובה אלא צריך שיהיה ב' חצאים.

מונח על מגש השולחן ג' מצות (חוץ משאר המצות לקהל), וחוצים את המצה האמצעית לשנים, וראוי לעשות זאת ביד ולא בסכין, וראוי אם אפשר לעשות אותה בשני צורות החלק

~ מגיד ~

קדושה על כל המסובים לקרוא את ההגדה מילה במילה ולהשתדל להבין מה שאומרים, ואף נשים חייבות באמירת ההגדה, וישתדלו לא לדבר כלל דברים בטלים בזמן ההגדה.

אם רוצים לצאת ידי חובה מדין שומע כעונה, שראש המשפחה יקרא בקול רם ויכון להוציא את הציבור והציבור יכוננו לצאת, ולא ידברו באמצע, הרשות בידם.

עיקר ליל הסדר זה המגיד, ושם ישבח ויפאר את ה' על כל הניסים שעשו לאבותינו, וירבה בהם כפי הבנת השומעים, ויסביר להם כל ענין של המכות כיצד היה באיזה אופן. ואם רואה שכבד עליהם לא יאריך הרבה, כי צריך שיהנו מהדברים ולא יהיה כמשא כבד.

(ואמרו המפרשים רמז, כתוב "בלע מצה יצא", אך בלע הגדה לא יצא... ועל כן יש חובה

וחייב האב לספר לבנו, והחייב אינו דווקא לבנים ולא לבנות, אלא אף לבנות חייב לספר ולהסביר להם היטב.

~ רחצה ~

נוטלים ידים לאכילת המצות ומברכים על נטילה זו, להשתדל לא לדבר במהלך הנטילה כי זה יכול לגרום להפסק.

~ מוציא מצה ~

אין לאכול אותם בטיבול של חומוס וטחינה וכדו' אלא במלח בלבד, כי צריך להרגיש את טעם המצה, ועכשיו זה לחם עוני.

יש לאכול לכתחילה כל כזית עד ארבע דקות, ומי שקשה לו יכול להקל עד שש או שבע דקות. אבל לא ישהה בניהם.

צריך לכוון לקיים את המצווה: כיון שמרן ה"שולחן ערוך" פסק (בס' ס' סע' ד') שמצוות צריכות כוונה, יש לכוון ולעורר את הקהל שכולם יכוונו שאוכלים לשם מצווה שנאמר בתורה "בערב תאכלו מצות". וכן מצוות סעודת יו"ט.

מצוות אכילת מצה חובה בהסיבה, ואם לא הסב לא יצא וחייב לחזור ולאכול, אך לא יברך את הברכות שוב. אך נשים אם לא הסבו אינם צריכות לחזור.

אכילת המצה בליל הסדר - לכתחילה יעשה כל מאמצים רבים שיזכה לאכול ליל הסדר מצות עבודת יד דוקא, שזה מצה שמורה, ובדיעבד אם לא מצא עבודת יד ייקח מצות מכונה שמורה.

שיעור אכילת המצות: המברך מחזיק בידו שני מצות שלמים, ובניהם חצי מצה, ואחר שבירך שני ברכות המוציא ועל אכילת מצה, יש לו לאכול שני כזיתות, אחת מהעליונה, ואחת מהחצי, ויתן לכל המסובים גם לאכול מאלו המצות, ולכתחילה איש חיל יאכל שני כזיתות, ומי שאינו יכול לאכול שנים יאכל אחד. וישתדל לאכול את שני הכזיתות ביחד, ואם אינו יכול יאכל אחד אחרי השני.

שיעור כזית: הוא 27 גרם (בערך בגודל של מצת מכונה), ואין חילוק בין יבשה לרטובה.

~ מרור ~

ואף אם בירך בורא נפשות על הכרפס, לא יברך שוב על המרור אדמה.

לפני האכילה יש לכוון שאוכלים לשם מצוות אכילת מרור שתקנו רבותינו, ואם לא כיוון יצא. ויתבל את המרור בחרוסת, אך לא יתבל הרבה מאוד, אלא מעט כדי שירגיש טעם מרור, וצריך שיעור של כזית 27 גרם לפחות.

אח"כ יברך על אכילת מרור!

המרור אינו צריך הסיבה, ויש מחמירים לאכול המרור בהסבה. כל הסדר בהסבה.

אנו הספרדים לוקחים לאכילת מרור חסה דווקא, כדברי חז"ל חס המקום עלינו, גם במרירות.

יש לקנות בדווקא ירק ללא תולעים, ולא לחשוש מפני הריסוס, כי זה במציאות בדיוק הפוך, מה שגודל בגידול חופשי עושים בו יותר ריסוס כיון שחוששים שהתולעים יאכלו אותו, אך הגידול ללא תולעים עושים פחות ריסוס, כי זה גדל על מצעים מנותקים ובחממות ואין צריך הרבה ריסוס.

כבר אמרנו כי בברכה על הכרפס פוטר את החסה, ועל כן אין לברך עליו בורא פרי אדמה.

~ כורך ~

אין לערב עוד מיני ירקות בכורך, פטרוזליה כרפס וכו', אלא רק מרור מצה וחרוסת.

יש לעורר את הקהל כי בכורך יש לאוכלו בהסיבה, אמנם אם לא הסב וקשה לו לחזור ולאכול, יצא י"ח. אך המחמיר תבוא עליו ברכה.

בכורך ייקח כזית מרור, כזית מצה ויתבלם בחרוסת, ואפשר להניח הרבה מהחרוסת, אך לא הרבה מאוד, שיאבד לגמרי טעם מרור. שזה זכר לטיט.

מי שאכל את הכורך ללא החרוסת, אם יכול יעשה שוב כורך עם המצה והמרור והחרוסת, יצא ידי חובה, אמנם ייקח מעט מהמרור ומעט

~ שולחן עורך ~

ומי שאינו נהנה מבשר בקר, יכול לאכול בשר עוף, או דגים. מה שנהנה.

יש שנהגו לאכול בסעודה מצות, כי כל אכילת מצה בלילה זה נחשבת להמשך מצווה,

ראוי לאכול בשר בקר דווקא משום שמחת יו"ט, אך יש להקפיד שיהיה הבשר "חלק בית יוסף", ואם קשה עליו לאכול בקר מכל מיני סיבות יאכל בשר עוף או דגים כשרים העיקר שיהיה שמח בקיום המצווה.

שנאמר "בערב תאכלו מצוות", אך יזכור שיש לפניו עוד את אכילת אפיקומן.

ולא ימלא כרסו בבשר ודגים כדי שישאר מקום לאפיקומן.

~ צפון ~

כאן מוציאים את אפיקומן אשר היה צפון, ומחלק לכולם כזית שזה 27 גרם, לכתחילה מאפיקומן אך אם אין זה מספיק לכולם מביא מעט מאפיקומן והשאר יביא ממצה אחרת ואין בזה בעיה אבל שלכל אדם יהיה חתיכה מעט מהאפיקומן.

ומי שיכול להחמיר יאכל שני כזיתות, א' כנגד קרבן פסח, ואחד כנגד מצה הנאכלת עמו. אך מי שקשה לו לאכול שני כזיתות, יכול לאכול כזית אחד 27 גרם ועוד כזית של 18 גרם, שזה 45 גרם, או 18 גרם כפול 2 שזה 36 גרם.

כולם חייבים בהסבה בזה ואף הנשים חייבות בזה, ויש לעורר את העם על כך.

אפשר יותר להקל בשתיה אפילו מתוקה, ובפרט אם יושב ועוסק בתורה שיש להקל.

ומי שטעה ואכל דבר מאכל, יאכל שוב כזית מצה, כי צריך שיהיה בפיו טעם מצה בדווקא. אך אם בירך ברכת המזון שוב אינו צריך לאכול מצה.

מי שברך על דבר מאכל לאחר אפיקומן יטעם מעט שלא תהיה ברכתו לבטלה.

אם לא הסב ועדיין לא ברך ברכת המזון ישוב לאכול את האפיקומן. מלבד אם קשה עליו ביותר אז זה כבר אכילה גסה שפטור, ויסמוך על כזית ראשון שאכל בהסבה.

לכתחילה יזהרו לאכול את האפיקומן קודם חצות.

אין לאכול אף דבר לאחר אפיקומן כלל, אך לשתות מותר (אם צריך), ואם הוא אחרי חצות

~ ברך ~

יש לברך ברצינות רבה, ולא בהסיבה, שאין זה כבוד לפני המלך.

בסיום ברכת המזון מברך בורא פרי הגפן ושותה בהסיבה. ואם לא הסב שותה שוב, והנשים אינן חוזרות. לא מברך אחרי שתיית כוס שלישי ברכה אחרונה "על הגפן".

יש לשטוף את הכוס לברכת המזון לכוס ג'.

וצריך בכל ברכת המזון להחזיקו ביד ימין.

יש להזכיר לקהל לא לשכוח "יעלה ויבוא", ואם שכח אם זה בסעודת לילה חייב לתקן, ואם לא תיקן ואמר ברכת "לעד", חייב לחזור ולברך.

~ הלל ~

בשעת ההלל אך יזהר עם הכוס... ובשתיית הכוס אח"כ צריך לשבת ולשתות בהסיבה.

לאחר שגמר ההלל שותה כוס רביעית בהסיבה. ואם לא היסב, אם נשאר מעט מהיין בכוס מוסיף עליו לשיעור רביעית ושותה בהסבה, ללא ברכה, אך אם גמר הכל מוזג שוב יין ומברך עליו ושותה בהסבה. כדעת השולחן ערוך, אך החושש מברכה לבטלה יברך בהרהור הלב בלבד.

ימלא את הכוס הרביעית, ויחזיקנו בידו ויאמר את ההלל, ומתחילים מהפסוק "שפוך חמתך אל הגוים" ומי שקשה לו להחזיק את הכוס במשך כל ההלל עד סיום, לפחות יחזיק מ"ההללך".

ויש לאומרו בשמחה על שזכינו לכל הנסים ואנו בניו של מלך מלכי המלכים. ולא יאמרו במרוצה אלא בנחת ושלווה. ואפשר לעמוד

~ נרצה ~

יקבל ה' את הסדר שלנו כאשר נשתדל להדר בו כהלכה, ובשמחה, ואז נרצה לפני הקב"ה סדר הפסח.

לשנה הבאה בירושלים הבנויה !
פסח כשר ושמח לכל עם ישראל !

קמחא דפסחא

ניתן להעביר מעות "קמחא דפסחא"

וינתנו לנזקקים לכבוד חג הפסח

לפרטים: 0556751873

ספרים למכירה במוסדות "אור יצחק"



ילקוט יוסף - שבת (ארבע כרכים)

ילקוט יוסף - פסח (שלושה כרכים)

הגדה של פסח "ילקוט יוסף"

"עין יצחק" כללים בהלכה ובגמרא



לקניית ספרים אלו ועוד, צרו קשר: 0527149145

הגליון יוצא לאור גם לע"נ

משה בן קלרה ז"ל - יפה בת סוזן ע"ה - שלום בן אסתר ז"ל - שמעון בן חסיבה ז"ל -
אמנון בן מלכה ז"ל - ולע"נ עזרא בן חטונ'גן ויששכר ע"ה

ניתן לשמוע שיעורים

בהלכות פסח ודרשות

בעניני החג

מפי מו"ר הגאון

הרב יניב עזיז שליט"א

בקו "בית יצחק"

0772660880

שלוחה 5, המתן

והקש שוב 5

האזנה עריבה !

הרב יצחק דיצי שליט"א

גמו"ח מוהל מוסמך ומומחה

מורשה ע"י מכון המוהלים באישור המוהל הגאון רבי יעקב מרציאנו שליט"א

טיפול מסור * יחס אישי * בדיקה לפני ואחרי הברית

0556751873



אין לקרוא פרסומות אלו בשבת ויו"ט



פיצה מונטלה

פיצה טעימה ועשירה

מחירים מיוחדים למוסדות תורה וחסד

רחוב זיבוטינסקי 92 בני ברק

טלפון: 036704444

מסעדת צנעני

מסעדת בשרים על האש - לקראת פסח: אוכך מוכן לשבת הגדול תשפ"א



להזמנות בטלפון 035780459 - רחוב זיבוטינסקי 92 בני ברק